

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrť leta „ 1.30

Klarednina se pošilja
upravnistvu v tiskaral
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. tie-
lovnega društva de-
ljuje list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Poznamo tudi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 k.

Rekeplal se na vra-
žajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vretice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 16 h,
trikrat 24 h.

Štev. 34.

V Mariboru, dne 25. avgusta 1898.

Tečaj XXXII.

Leonova družba.

Kmalu bo že dve leti, kar se je v Ljubljani ustanovila znanstvena družba, imenovana «Leonova družba», kateri je namen zbirati na znanstveno delovanje krščanske učenjake na Slovenskem, gmotno podpirati znanstvena početja in mlade pisatelje navajati na znanstveno delovanje.

Tudi nas štajarske Slovence je razveselil njen oglas, ki ga je izdala te dni, da bo dne 5. kimovca občni zbor in zraven znanstveno predavanje. Bil je že čas, da je dala družba enkrat znamenje, da še živi. Slovenci imamo sicer že več književnih društev, Mohorjeva družba in Slov. Matica nam podajata vsako leto lepih in poučnih knjig, časnikov imamo že tudi obilo. A to je še premalo! Sovražni ptujec nam vedno očita, da nimamo nič svojega, da smo vso oliko dobili od Nemcev, oziroma Italijanov.

Če hočemo, da nas bo omikani svet spoštoval, moramo imeti tudi može, ki bodo gojili visoke znanosti, pisali učene knjige. A ravno to je za nas jako težavno. Malo nas je, ubogi smo, mnogi naši mladeniči ne morejo iti na visoke šole in če kateri tudi pride do tega, mora v službo, da si pridobi vsakdanji kruhek. Mnogi pa — na našo veliko žalost — postanejo filistri, odpadniki, ki za slovensko omiko sami nič ne storijo in še ovirajo to, kar drugi delajo. Vkljub temu, da so Slovenci prebrisane glave, vendar vsled žalostnih razmer ne moremo v znanosti naprej. Mi sami tega ne čutimo, kako slabo se nam godi. Plačujemo davek s krvavimi

žulji, a naša vlada za Slovence nima krajcarja, da bi podpirala slovenska znanstvena podjetja. Nemeec se lahko baha s svojo omiko, ko na Avstrijskem Slovani plačujejo milijone, s katerimi vlada podpira nemške učenjake, nemške umetnike, nemška gledališča, nemška znanstvena društva. Res, pravi čudež je, da bi Slovenec dosegel potrebno stopinjo učnosti, pisal učene knjige za svoje rojake, zraven pa ostal zvest sin svojega naroda.

Oklicu Leonove družbe k občnemu zboru je ljubljanski «Slovenec» dostavil tužno-remen članek, v katerem pisatelj toži o naši malomarnosti za slovensko znanstvo. Da je tako pri nas, kriva je naša nerodoljubna vlada, ki ima za nas samo škorpione in bič, kriva je naša vzgoja, posebno ob mejah, krivi smo pa tudi sami. Poglejmo le v naše omikane kroge! Otroci slovenskih rodoljubov še velikokrat slovenski ne znajo, v hiši boš našel kupe židovsko-nemških knjig, brošur, časnikov. Morda včasih našleš na belo vrano — slovensko poučno knjigo — pa kdo jo bo bral! Žal, da se tudi v katoliških krogih v tem oziru greši. Tudi tu najdeš vse mogoče nemške, «katoliške» liste in knjige, domači proizvodi pa ne najdejo vstopa, ali jih pa nikdo ne bere, kakor bi bilo nemogoče, da v slovenščini kaj dobrega izide.

Ko bi se pri nas toliko slovenskih knjig razpečalo in bralo med omikanimi sloji, kakor nemških, ne dvomimo, da bi se tudi naša učena književnost lepše razvijala. Zatorej ne moremo dovolj priporočati ljubljanske Leonove družbe našemu posvetnemu in duhovnemu razumnistvu in želimo, da bi se tudi šta-

jarski Slovenci obilno udeležili občnega zbora dne 5. kimovca in obilno pristopili v družbo kot podporniki in kot pisatelji. Pisatelj «Slovenčevega» članka po pravici toži, da pri nas najboljše moči požre politika. Res je tako, a tudi naravno. Turek in cigan imata mir pri svoji narodnosti, samo Slovenec, miroljubni in državi zvesti Slovenec se mora težko boriti, da še sme govoriti svoj lastni jezik! Vendar v boju za svoj obstanek ne smemo pozabiti na razvoj slovenske znanosti. Zatorej naj bo Leonova družba mirno zavetišče vedam in umetnostim, kamor ne bo segal politični hrup. Obžalovati je, da je celo ta družba prav radi politike morala dati iz rok svoje glasilo «Katoliški Obzornik». Želimo štajarski Slovenci, da bi znanstvena družba v Ljubljani zbrala v svoje kolo slovenske učenjake in omikance posvetnega in duhovnega stanu ter visoko nad strastnimi prepri in političnim šumom nosila zastavo z znamenjem križa in z geslom: «Vedam in umetnostim!»

Politični shod v Braslovčah.

(Izviren dopis.)

Zadnji shod kat. političnega društva za vranski okraj je bil mnogobrojno obiskan. Navzočih je bilo posebno veliko mož. G. dr. Anton Medved iz Maribora je v izbornem govoru razložil staro slovensko geslo: «Vse za vero, dom in cesarja.» Rekel je, da vero ima vsak človek, tudi tisti, ki pravi, da je nima. Brez vere učitelj otroka niti i in a

Listek.

Maron, mladi spoznovalec z Libanona.

(Povest. — Prevel A. J.)
(Dalje.)

Med tem je nastala noč. Pastir zveže na Alijevo povelje po deset koz skupaj in jih žene proti gori. Tudi ves kruh je zdeval v veliko vrečo, katero si je Maron naložil na rame. Nato se napotijo po hribu navzgor, kjer so bili, kakor je rekel Ali, njegovi spremljevalci. Maron in Ali sta naglo korakala, tako da je staremu pastirju že pojemala sapa. Zato je bil vesel, ko mu Ali blizu votline reče, naj koze za drevo priveže in se vrne. Starec se je hvaležno odslovil. Ali in Maron pa hitita v votlino, kjer so jih že željno pričakovali. Nato razdelijo in zberejo ubežnike po deset skupaj in vsak tak oddelk dobi po tri koze in hleb kruha na pot. Udova jim se priporoča, naj bežijo na vse strani v hribe in naj povsod svarijo Maronite. S solznimi očmi se zahvalijo ubežniki udovi in njenim spremljevalcem ter se razpršijo v temni noči na razne strani v libanonske hribe, le naši znanci še ostanejo. Maron naznani zdaj materi svoj sklep, da hoče iti v Deir el Kamar Maronite svariti.

»Prav tako, moj sin,« reče stara mati. «Idi in reši svoje brate. Mi pa ostanemo najbolj varni v tej votlini, dokler se ne vrneš.»

Maron hoče za slovo ravno mater objeti, ko zadene z nogo ob neko trdo, zavito in ostro reč na tleh. Ko jo pobere, spozna, da je kozji rog.

«Ne, vi ne smete tukaj ostati,» pravi zdaj Maron. Pastirju je votlina znana, in imel je že čredo v njej. On bi lahko zopet prišel in vas izdal našim sovražnikom.»

«Gremo pa s teboj,» reče udova odločno. «Morebiti je božja volja, da se ne smemo ločiti.»

Nato se napotijo vsi v temni noči v Deir el Kamar. Ker so nosili turško obleko, so lahko hodili brez posebne nevarnosti po najkrajšem potu, ki je peljal mimo nekaterih družkih vasi. Le Maroniti so jih večkrat nezaupno pogledovali. Po tem so se dali spoznati in so jih ob enem opominjali na pretečo nevarnost. Maroniti so jim bili za to iz srca hvaležni in nek bogat kristjan jim je podaril mulo, da bi stara udova lažje premagala dolgo in težavno pot. Pota so bila varna, kajti poglavar Druzov je res čakal pri Dječinu, kakor mu je bil Ali zapovedal, in nobenega oboroženega Druza niso srečali.

Ko so se bližali mestu Deir el Kamar, reče Ali svojemu prijatelju: «Maron, od kod

ti pridejo v vsaki nevarnosti tako pametne misli in dobri nasveti?»

«Od sv. Duha, ki ga nosim v srcu in kličem na pomoč,» odgovori Maron.

«Tudi jaz bi rad imel sv. Duha v srcu,» reče nato Ali. Maron pa odgovori: «Ako veruješ v Jezusa Kristusa in se daš krstiti, bodeš prejel sv. Duha. Hočeš biti krščen?»

«Ne še,» pravi Ali skoraj žalosten; in molče korakata naprej.

Noč se je že nagibala h koncu in jutranja zarja se je žarela na vzhodu. Bilo je ob času, ko morajo Turki opraviti svojo tretjo molitev. Vsak mohamedan mora namreč petkrat moliti in sicer: ko solnce zajde; ko napoči noč, pred solnčnim vzhodom, kmalu po poldnem, med poldnevom in večerom. Ne smejo pa mohamedani moliti ravno pri solnčnem vzhodu, opoldne in pri solnčnem vzhodu, opoldne in pri solnčnem zahodu, da se razločujejo od tistih paganov, ki solnce po božje častijo in molijo. Čas molitve se ne naznani z zvonjenjem, ampak turški duhovnik ga oznani s tem, da kliče in kriči iz visokih stolpov. Kjer ljudje tega kliče ne slišijo, tam si odločijo čas po svoji pameti, kolikor mogoče natančno, tako da osramotijo marsikaterega mlačnega katoličana. Kdor moti molečega mohamedana ali pa kdor gre preblizu mimo njega, ima pri Turkih greh.

ne more naučiti. Tudi slavni državniki so spoznali, da je vera potrebna. Slavni Washington je rekel, da brez vere ni možno državno življenje. In celo Bismarck je rekel ob nekej priliki, da trdno veruje.

Za vero mora Slovenec ljubiti svojo ljubo domovino. Slovenska zemlja je lepa, za to so jo naši pradedje tudi tako hlabro branili pred Avari in Turki. Slovencev nas je sicer veliko manj kot Nemcev, a vsled tega nas poslednji še ne smejo zatirati.

O cesarju je rekel slavni govornik, da je zelo dobitljiv. Vsako leto daje na tisoče v dobrodelne namene. Je tudi dober kristijan, natanko izpolnjuje svoje krščanske dolžnosti. Naredil je veliko dobrega svojim narodom, ker jim je dal ustavo, šole itd. G. govornik je vpletal v govor v pojasnilo posameznih stavkov dogodke iz lastnega življenja, kar je ljudem zlasti ugajalo.

Al. Kokelj je govoril o zatiranju slovenskega naroda počenši od turskih časov do zdaj v narodnem in gospodarskem oziru. Nad 300 let so hodili Turki na Slovensko, ter so zemljo pustošili, ljudi morili ter jih gonili v sužnost. Prvikrat so bili tu l. 1396 in zadnjikrat l. 1710. Letine so bile pa v tistih časih navadno zelo dobre, žito je bilo po ceni, kar nam razni zgodovinarji pričujejo. — Potem je na kratko omenil protestantsko gibanje na Slovenskem in začetek germanizacije in centralizacije od cesarja Jožefa II. In kje smo dandanes Slovenci in jezikovnem oziru? § 19 je samo na papirju, v dejanju se ne izvršuje. To se vidi v šolah, v uradih in zlasti v višjih državnih službah. V gospodarskem oziru smo odvisni od nemškega in židovskega kapitala. Tu je govornik ostro prijel kapitaliste ter navedel nekaj vzgledov, kakó bogatí. Poslednjič je zborovalce navduševal za družbo sv. Cirila in Metoda in »Našo stražo«. Shod se je vršil v najlepšem redu.

Naše višje šole.

I.

Ne maramo danes govoriti niti o ljudskih, niti o visokih šolah, dasi bi lahko napisali knjigo, če bi hoteli o njih povedati to, kar nam leži na srcu. V mislih imamo srednje šole, gimnazije in realke, nadalje učiteljska, in končno vse one šole, katerih iščejo taki, ki želé nekoliko višje izobrazbe, kakor jim jo more dati navadna ljudska šola, ali ki se hočejo v gotovih strokah višje izuriti, nego je to ob navadnem zasebnem uku mogoče, to so meščanske, obrtne in kmetijske šole.

Naši ubežniki stopijo ravno pred solnčnim vzhodom na zadnjo višino, raz katero vidijo Deir el Kamar v dolini, kjer je vse po koncu. Ker ne vedo, kaj to pomeni, vprašajo mohamedana, molečega pred svojo hišo, če so že Druzi v mestu. Starec se skloni po koncu, jih jezno pogleda in zakriči: »Ali ste neverni psi, da si upate mohamedana motiti v molitvi? Ubežniki nič ne odgovore. Starec pa še bolj zakriči: »Ali ste mohamedani?«

»Ne!« odgovori srčno Maron. Starec pa začne preklinjati in v svoji razjarjenosti kamenje metati za njimi. Eden kamen rani udovo močno na čelu, tako da skoraj omedli in kri se ji ulije po licu. Ravnokar hočeta Maron in Ali besnega Turka prijeti in pobiti, ko udova glasno zakliče: »Maron, daj mi kamen, ki me je ranil.«

Začuden pobere Maron kamen in ga da materi. Udova vzame kamen, ga poljubi in vrže daleč proč v grmovje rekoč: »Bog naj ne kaznuje Turčinovega greha. Naj ga Bog blagoslovi za proklinjevanje, kakor je blagoslovil nas.« Nato naglo zapustijo ta kraj.

»Maron, povej mi,« vpraša Ali vznemirjen, »ali stori to tudi sv. Duh, da odpustite sovražnikom in jih blagoslovljate?«

»Da« odgovori Maron s tresočim glasom.

»Potem se pa dam krstiti; zdaj verujem!« zakliče Ali.

(Dalje prihod.)

Če dela šolsko vprašanje vzlasti v počitnicah starišem veliko skrb, utegne pa v Slovenca, ki čuti tudi za blaginjo narodovo, vzbuditi obup. Toda obupati Slovenci se ne mislimo, marveč živeti hočemo, in navdaja nas živa vera na boljše, lepo prihodnost. Volje se je v nas dovolj, ali da ne izginemo, treba nam je vedno biti delavnim, treba vedno paziti, kje se je jačiti, in vedno preudarjati, kako nam je postopati, da dosežemo, kar hočemo. In prav ta narodua skrb stiska nam danes pero v roke.

Narod slovenski je jako nadarjen, radi tega pa je v njem tudi toliko hrepenenja po višji izobrazbi. V dokaz nam služi družba sv. Mohorja, veliko število bralnih društev in truma nadobudnega dijaštva. Hvala Bogu za to; če se nočemo leči v grob, nam je tudi stremiti po višji izobrazbi. Ali kar se tiče šol, ki to višjo izobrazbo posredujejo, nam je v smislu narodne politike skrbeti, 1. da imamo vse vrste nam potrebnih šol, urejenih za nas, to je tako, da nam morejo koristiti in sicer kolikor sploh možno, in 2. da se mi vseh teh šol poslužujemo.

Ali imamo Slovenci, odnosno stajarski Slovenci dovolj takih šol? Gimnazija nobenega, o realki se še nam vsem skupaj sanjalo ni, prav tako učiteljska ne, niti jedne meščanske niti obrtne, niti kmetijske šole ne, skratka nič, prav nič; ubogi, brez vsega smo, kakor sirota Jerica, a davek za vse vrste takih šol uže dolga leta vrlo plačujemo. Plačujemo namreč Nemcem take šole, da nas ti-le ob višji izobrazbi laglje davijo in hitreje pokončujejo. Če mi na vsako polje in v vsakega polja kot postavimo svojega sina, povsod uže najde, ali dobi nemškega tekmeča, ki ob dobrohotnosti vlade in višjih krogov napram Slovincu porine v stran, kar ne spada k »Herrenvolku.«

Koliko krika in vika je bilo po Avstriji, kaj pravimo po Avstriji, po Evropi, ko je šlo zato, da bi slovenski fantje na celjskem gimnaziji naj le treh predmetov in sicer veronauka, latinščine in računanja se učili v materinščini! Le slovenski fantje, in ti le s kraja, Nemcem bi se ne izpremenilo nič. Pisalo in govorilo se je le o slovenskem gimnaziji, in to še celo tudi v naših listih, kakor da bi odslej zares vsak dan zahteval v Celju vsaj najmanj po jednega germančka kot žrtev, brrr. In mi smo tako uredbo zahtevali, in za njo zastavljali vse narodne sile ter se še zavedali nismo, da je taka zahteva za narod, v kojem je še naj kaj ponosa, v skrajni meri žaljiva! Bože mili, globoko ležimo. Mi se torej zadovoljujemo s tem, da se naši sinovi vzgajajo nemški, in da se z njimi v treh predmetih prva leta milostno govori slovenski! Dragi narod, ali veš, kako so nemški kralji tedaj, ko smo še mi Slovenci bili samostalni, delali, da bi nam samostalnost vzeli popolnoma? Če so nas premagali, pa so od naših knezov zahtevali, da so jim svoje slovenske sinčke prestolonaslednike dajali v vzgojo. Zviti so bili Nemci od nekaj. Čez nekoliko let slovenski narod potrebe po slovenskem knezu ni več čutil, in odsihmal so na slovenskem prestolu sedeli le Nemci. Trije predmeti in le prva leta — sram nas je to izustiti. In še to so Nemci izvrstno iztuhtali, katere predmete nam končno dovolijo. Izbrali so tiste, v katerih se za slovenski jezik da pridobiti razmerno najmanje. Da bi si slovenski fantič v zemljepisnem ali v prirodopisnem pouku množil besedni zaklad, ki bi naj omogočil kedaj znanstveno vzgojo teh otrok in splošno svetovno izobrazbo s slovenskim narodnim pečatom, to bi bilo tako, kakor da bi jastreb z jednim krempljem malo popustil; žrtev, ki uže v zadnjih trenutkih se vztrepetava, bi utegnila le še oživiti se in izmuzniti. Veronauka si vlada cerkvi ni upala odreči, v računstvu pa se pridobiva za jezik toliko, da se vsakdo v par urah tudi kitajski nauči izvrstno naloge izvajati. V latinščini se sicer za jezik pridobiva, kar se tiče besednega zaklada, presneto malo, ali da se ta jezik uči v slovensščini, je vendar našim

fantom lahko v veliko korist; kajti slovenski jezik je latinskemu v tem in onem mnogo podobnejši od nemškega, in na podlagi slovensščine se je latinskega jezika učiti mnogo laglje, nego na podlagi nemščine. Le škoda, da dotične knjige to premalo izkoriščajo; prikrojene so bolj po nemških, in hodi se torej mimo odprtih vrat v hišo skozi strešno lino. Da se po modrih profesorjih našim fantom latinščina vkljub temu sedaj močno olajša, ni se zahvaliti nemški dobrohotnosti, marveč nemški nevednosti, ki v svoji oholosti slovenskega in slovenskega jezika sploh ne pozna. Mimogredé sledi iz tega, da slovenski stariši pošiljajte svoje dečke uže iz praktičnih ozirov v slovenske oddelke, ker se jim vsaj nekoliko laglje godi, nego v nemških.

Kam pa prav za prav merimo, je to: nam ne sme zadoščati, če se hočemo ohraniti, da se dečkom prvi pouk le nekoliko olajša, germanizacije se s tem še niso in nismo oteli; mi imamo neomajno zahtevati pravi, čist slovenski gimnazij, na kojem bode našim dečkom v resnici mogoče pridobiti si tisto izobrazbo, ki narod krepi; nemščine se naj tudi uče — čim več jezikov kdo zna, tem več človekov velja — in sicer naj se je uče v toliki meri, kolikor to zahteva mnogojezičnost države, ali izobrazba sama mora se posredovati v materinščini. Tako je pri vsakem narodu, in tudi mladi ptič peva, kakor je od starca slišal; le edini Slovenec bi se naj odpovedal svoji prirodni pravici liberalnim in židovskim in prusaškim trinogom na ljubo?

Vemo, da se je taka zahteva izrekla uže pri vseslovenskem shodu, ali vemo pa tudi, koliko pri vladi zaleže, če slovenski narod enkrat zavpije, naj si tudi na ves glas. Zatorej ne dajmo miru, ne nehajmo, ropotajmo; kar zahtevamo, je le naša pravica, ki se nam naj meri za naš denar. Mi nočemo poginiti, ne in ne in stokrat ne!

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

D u n a j. Grof Thun se je odpeljal včeraj s finančnim, trgovinskim in poljedelskim ministrom v Budapešt, da se razgovarjajo z ogrskimi ministerskimi tovariši o nagodbenem vprašanju. Ako se doseže med ministri v nagodbenih zadevah sporazumljenje, potem se snide tudi kmalu naš državni zbor, da se mu predloži nagodba. Nekateri listi trdijo, da se skliče državni zbor dne 12. septembra. Slovanski listi izražajo tem povodom bojazen, da Thun prekličé še pred zborovanjem tudi jezikovne naredbe. Mogoče je sicer, da se kaj takega zgodi, toda s tem potisne Slované v opezičijo. Kajti Slovani niso več voljni trpeti vladinih krivic ter se vendar pri vsem tem vlado podpirati.

K r a n j s k o. Družba sv. Cirila in Metoda je imela 11. avgusta t. l. v Ribnici na Kranjskem (Dolenjskem) svoj trinajsti občni zbor. Nepriičen zborovalni kraj je bil kriv, da se shoda ni udeležilo toliko občinstva, kakor si družba zasluži. Vsled tega pa seveda ljubezen in zanimanje za družbo med nami ne bode pojemalo, kajti mi jo sodimo ne po zborovalnem kraju, ampak po njenem blagonosnem delovanju. Družba vzdržuje in podpira 16 šol. Med temi je tudi otroško zabavišče v Mariboru, ki je vzgojevalo tekoče leto 58 otrok. Podpirajmo požrtovalno prekoristno družbo.

Č e š k o. Katoliški shod v Pragi se vrši na izredno sijajen način. Kar nam posebno ugaja, je to, da se ga udeležujejo tudi učitelji iz Češkega in Moravskega. Katoliški Slovenci z zanimanjem in radostjo spremljamo razprave čeških katolikov ter jim želimo najboljšega vspeha. Da bi duh krščanski globoko prešinil vse slovanske narode!